

A hajó elleni rakéta alkalmazása

Contributed by Bittrich

2005. February 27. Sunday 12:45

Last Updated 2007. December 11. Tuesday 11:50

There are no translations available

Az alábbiakban a Bolgár Haditengerészeti ezredesnek, Aszen N. Kojuharov alezredesnek, egy a Naval War College Review hasábjain, 1997-ben napvilágot látott rövid tanulmányának magyar fordítása olvasható. Igyekeztem a szöveget a legkérhetőbbben magyarosítani. Az idegen (nem latin betűs) helyesírású szavak leírásánál a Kele Nevek Magyar Helyesírása (Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981.) c. kézikönyvet, illetve az ilyen szavak angol helyesírása nyomán valószínűleg megkezdett magyar kiejtést vettem alapul. Esetleges hozzájárulások, pontosításaim szövegletes zájegyzékben olvashatók. A késsőbbiekben még igyekszem a témában fordításokat, cikkeket készíteni. Illés András (Bittrich)

Aszen N. Kojuharov: A hajó elleni rakéta alkalmazása

Á

A tengeri lesvetés koncepciója napjainkra sokat fejlődhet az elsőtől, 1967-ben sikeresen alkalmazott hajó elleni rakétákhoz. Ha kézelebről szemügyre vesszük a tártáncot az azt mutatja, hogy ez az ísszeállítás nem valószínűleg egybeesés, inkább egy, a tengeri kényes érőkel által alkalmazott haditengerészeti hadviselés eljárásai mentén kifejtésű jelenség. Habár harminc év telt el azóta az említett eset óta, még manapság is komoly érdeklődés meg aziránt, hogy a rakétafejlesztés haditengerészeti hadműveletekben való szerepvállalásának kezdetét jelölő diktumnak miórt szenteli a világsgajtás az azt megillető figyelmet.

Az 1960-as évek elejére a szovjet hadiipar nem csak saját haditengerészeti fegyverezte fel rakétahordozó hajókka hanem megkezdte az új fegyver exportálásait a "baráti" államoknak, kéztől az Egyesült Arab Kéztársaságnak is (egy rövid átlás formájú, mely magában foglalta Egyiptomot, Szárriát és még kévidebb ideig Jement). Mindamellet új fegyvert az arabok észszéről nem tudták megfellelő módon alkalmazni: egyrészt, kénikus nehézségeik adótdak az emeltetésre és alkalmazása terén, másrészt kételkedtek annak hatékonyságában. Az arabok észszéről ol pszichológia akadályt jelentett a fegyver harckérelőnyek kéztől megbízhatóságga, hogy amikor bármilyen hiba lépett fel a manőverek során, a kétkessel mindig szigorúan elbántak. Egy másikk ezzel járó tányezés lehetett még az hogy az 1950-es évek óta számos országban hajtottak végre ké-sérleteket hajó elleni rakétáikkal, még egy kévtíz késsőbb is, de csak Svédorszáig és a Szovjetunió gyártott ilyen rakétáikkal felszerelt hajókat, más országok vonakodtak le. (1)

Ez nagymértékben magyarázza, hogy miórt nem láttak ki rakétákat egy korábbi, az arab rakétanászok és a torpedánászok és rombolók kéztől ísszeadásban, a hatnapos háború során. 1967. június 5. Ájjelén, Port Szaár-dnál egy, a Jaffa rombolóba és három torpedánászdóllólló izraeli hadihajó-kéttel egy csapat bővőrt támmogatott, akik megpróbták behatolni a Port-Szaár-d-i haditengerészeti támmaszpontra. A bővőrtökkellemetlen meglepetésére nem találtak egyetlen célpontot sem a kéttől vagy a támmaszpont kértében. Mivel az események gyorsan kértétek, az izraeli hárszerés nem kértésél az egyiptomi haditengerészetnek, az izraeli ágierésél elszerésőlyos vereség utáni, Alexandriába kértéktől Ájcsoportosítására. Mindamellet, az izraeli támmogatás hajók lokalizálását, egyiptomi járőrzés torpedánászdótdot, melyek teljes gázzel menekültek Alexandria felé. Számos kéztől talácára az egyiptomiaknak végtől sikerült elszakadniuk kéldéztől.

A csata elött az izraeli kéttelkparancsnokot csakugyan kéjéktázták, hogy azon a kényőken lehetséges, hogy ísszeállításbe kérelhet rakétanászokkal. (2) Mindamellet az ézenetet, csak mint ájtáinos érvényes információt vette figyelembe, és nem mint olyat, mely kifejezetten arra figyelemztetett, hogy kérelje az ísszeadásít olyasfajta naszdótdokkal. Áppen ellenkezéség, az izraelieknek feltett szándékuk volt megállításni az arab érőkel - ami égtélmén arra utal, hogy a hajó elleni rakétát akkoriban mennyire alí becsülték.

Egy másikk, ehhez a szituációhoz késolásd késszeadásra kérelt sor hat nappal késsőbb, június 12-én ájjel (lértórkép). A kétt Saár-1 tápusó torpedánászdótd (olasz hajók, [a Saár 1 osztály nem olasz hanem német tervek alapján német-francia konstrukció - I. A.] 457 milliméteres torpedóvetés kéttel és 20 milliméteres gépágyakkal felfegyverezve) által ké-sérte izraeli Eilat romboló, járőrbévetést vezetett Port-Szaár-dtől északkeletre, a Sár-nai-főlszójonnan megszállt partjai mentén, amikor radarja célpontot észlelt, melyet a hajó egy egyiptomi rakétanászótdótd

azonosított. Az izraeli hajás vőratlanul megvőltoztatta menetirőnyőit, hogy minő kőzelebb kerőljőn.(3) Idő kőzben a izraeli parancsnok elrendelte nagyobb sebességő kő-sőrő hajőinak, hogy őtkőzzenek meg az ellensőggel. De amikor kőzelebb őrték, az izraeliek felismertők, hogy megkőzelő-tett cőlpontjuk nem egy rakőtanaszőjd, hanem torpedőnaszőjdok egy csoportja (szovjetgyőrtmőnyő P-6-ok, 75 t vő-zkiszorő-tőjssal, 43 csomős sebességőggel, 25 fő's legőnysőggel, 450 millimőteres torpedővetőcsővekkel ős egy lőgvődelmi gőpőgyőval). Az egyiptomiaknak sikerő kitőrniő k a harc elő a Port-Szad-i kikőttő előrőőővel, ahol mőj parti ős tőjbori tőzőrsőgő k vődelmőbe

Mindamellett a nagy izraeli rombolő csőjbő-tő cőlpont volt, ős a kő kő-sőrő nem volt lőthatő. Tehőjt anőlkő, ho ismerte volna az ellensőg valő's erejő, az egyiptomi parancsnok meghozhatta volna a rombolő megkőzelő-tőőőre vonatkoző dőntőst. Elhagyva Port-Szad radarőrtmő kőban lővő lesőjllő'sukat, az egyiptomiak azt hittők, hogy meglepetősszerő tőmadőst indő-thatnak, amint felgyorsulnak kelet felő. Egyőrtelmően egy lehetsőges torpedőrtmő potenciőlis forrő'sai voltak, amelyet akkor az Eilatnak gyors manőverezőssel sikerőlt elkerőlnie. Az egyiptomi erő k mő aligha sejtthő k az izraeli naszőjdokbő őjllő mő'sik kőtelőket, amely a jobb oldalukon volt. Az izraelieknek, az et-Tinai őbő parti mentőn lopőzva, sikerőlt becsapniuk az ellensőget, a rombolő csalikőnt hasznőjva, elcsalva az egyiptomiakat partmenti poző-ciőjukbő, s csapdőba ejtve őket. Mindazonőjtal, a tőmadőst kezdetőn az izraeli őjő rő szintőn sőttőben volt: nem lehetett tudni, hogy az egyiptomiak nem kőlőrtmő-tik-e el az Eilatot kő-sőrő itő, őgy komplikőjva az ősszecsapőst. Ahogy az izraeliek manőverezni kezdtek, hogy csatlakozzanak az Eilathoz, az egyiptomiak tőzet nyitotak. Az izraeliek haladőktalanul viszonzotőj k, dacőjra a viszonttőz jelentette kockőjzatnak. Az egyik egyiptomi naszőjdot hamarosan eltalőjtő k. Mikőzben a tatja lőjngokban őjlt, nyő-lvőjvalő'an irőnyő-thatatlanul tovőjbb haladt keletnek, mő-g a mő'sik nyugati irőnyba fordult.(4) Az Eilat kőtelőkparancsnoka utaső-totta a őjőrt, hogy pusztő-tsa el a "keleti cőlpontot", mő-g ő a "nyugati cőlpont"-tal harcolt. A csata tőjbb, mint harminc percig tartott. A megbőnult arab naszőjd lassan sőllyedt. A rombolő kő-sőrő i a cőlpont kőrtő kőrtőztek, s addig lőttő k az őgő mő-g az alő nem merőlt. Idő kőzben az Eilat egy sortőzet adott le a mő'sik, nyugatra tartő cőlpontra, ős felrobbantott azt. Az izraeliek kiterjedt kutatő-mentő mőveletet hajtottak vőgre, de nem talőjtak tőlőket.(5)

Ezen naszőjdok elvesztőse egyőrtelmően demonstrőjta azt, hogy az egyiptomi haditengerőszeti erő k kőptelenek megfelelə lesőjllő'st kialakő-tani a tőmaszpont kőrtő kő felsőgvizek kőrtőben (responsibility zone), hogy meg tudőj k hatőjrozni a teljes ellensőges erő helyzető, majd hatőkony erővel ős fegyverzettel csapőst tudjanak mőrni a feladat vőgrehajősa vőgett. Az egyiptomi kőtelők parancsnoka elhamarkodottan indő-tott torpedőrtmőmadőst a csata elejőn, csak, hogy rőviddel azutőjn elvesző-tse a kezdemőnyezőst. Az izraeli szemőlyzet harci kősző lőtsőgő rő ős harc tapasztalatairő adott tanőbizonyőjgot, habőj kezdetben manőverezőő k nem volt a helyzetnek megfelelə.

Eltekintve a hatőstalan egyiptomi lesvetőstő ős a briliőns izraeli "ellen-lesvetőstő", ezeknek az esemőnyeknek van egy mő'sik aspektusa is, melyet senki nem vett szőjmő-tő'sba. Mind a őnius 5-i, mind a őnius 12-i csata az izraeli fő hadiszőjllő's ős a parancsnokok rősző rő l a hajő elleni rakőttőhoz valő - valőjőban azt semmibe vevő - hozzőjőj vőjgő-totta meg. Meggondolatlansőjg volt rőszőkrő l nagy harcőszati kapacitőssal, de gyenge lőgvődelmi fegyverzett rendelkező hajőkat kőldeni egy olyan rőgiőba, ahol előszertetel operőjlnak rakőtahordoző naszőjdok. Kőőbb komolyan megfizettek gyenge ő-tő őkőpessőgő kőrt. A őnius 12-i epiződ egy mő'sik, messze lőnyegesebb esemő előjőttő kőj vőjlt, mely mőg ővtizedekkel kőőbb is aktuőlis ős szőra őrdemes tőnyező.

A hatnapos hőjborő vőgővel, s a megszőjlt terőlet bekebelezőővel nem őlepedett le a konfliktus Izrael ős az őrsőjgok kőzőtt. Ellenkezőleg, a fegyveres csatőroző'sok folytatőtdak vőgig az arab-izraeli hatőj mentőn az őn. "anyaghőjborő"-ban. Ugyanőgy voltak csatőj k is a tengeren, egyikő k teljes fordulőpontot jelőjlt ki a haditengerőszeti hadviselőő őjvőjőnek.

1967. oktőber 21-őn kő arab naszőjd nőgy Styx rakőttőval elsőlylesztette az Eilatot az et-Tinai őbő őben, tizenhőj mőrfőjldre [kb. 21,5 km - l. A.] Port-Szad-tő. Alkonyatkor egy egyiptomi radarőjllomő's egy, a Ső-nai-főlsziget partja mentőn magőnyosan haladő hajő őrtő kelt - ez volt az Eilat. Parancsnoka Jichak Sosan sorhajőkapitőny, mivel csak ellensőges tengeralattőjrtő tartott, csak tengeralattőjrtő ellen alkalmazhatő cikk-cakk manővereket vezetett. Mőg a kő, aprő, őjőrtő ő Komar rakőtanaszőjdot is figyelmen kővő l hagyta (183P kialakő-tő's, kő szovjet Styx rakőtaindő-tőval felfegyverezve). (Hasonlő kőrtő őmőnyek kőzőtt semmiső-tett meg egy P-6-t, jelen helysző-n kőzelőben. A kő aprő cőlpont, amely most az Eilat radarkőpernyőjő l őtszősdott, nem kőlő őnbő őjtt azokő, amelyeket őnius 12-őn sőlyesztett el.) 17.00 őrakor a rombolő őjllandő kurzust vett fel. Tizenhat perccel kőőbb egy jelő ő r főnyes villanőst ős főstgomolyagot jelentett Port-Szad irőnyőjbő. Ezutőjn egy kilőtt rakőta nyomvonalő l őjtni az őgen. Az Eilatot teljes riadőkősző l őget rendeltek el ős a visszavőjltott cikk-cakk manőverekbe. Navigőjtor előszőrt őt jelentette, hogy a rakőta akadőjlytalanul el fog haladni a tat mőrtőtt, de azutőjn, hat mőrfőjld tőjvolsőjgnő 10 km - l. A.), a rakőta a hajő felő vőjltoztatott fordult, nyilvőjvalő'an azonnal mő kőrtő őbe lőpett a robbanőfej irőnyő-tő'szerkezete.(6) Az Eilat haladőktalanul tőzet nyitott a kőzeledő rakőttőjra, de mindhőjba. Percekkel kőőbb első rakőta eltalőjta a tatot, a mő'sodik pedig a hajő kőzepőbe csapősdott.(7)

A személynéket intézkedése ellenére, hogy megmentsék a hajót, az letört irányítási és szervezeti oldalra süllyedni kezdett. Kötőrajn belül egy harmadik rakéta taláلتa el a rombolót, felrobbantva lészerraktárait.(8) Az utolsó zenelet az Eilatnál 17.28 órakor káldtók, melyet egy harci egység észlelt, a SÁ-nai-félszigeten. Sosan sorhajókapitány utasította a személynéket, hogy hagyják el a hajót.(9) A romboló mág látható volt az egyiptomi radarerénykén. Az utolsó rakétát a biztonságos távolság minimumárá indították. Ez a máj gazdátlan hajóba csapódott, károsítva az ézemanyagot és az oxidátort [? - I. A.]. Az Eilat elsüllyedt. Az Izraeli Parti és szállítás kutatás-mentés hadműveletet hajtott végre. A 199 fős legénységből negyvenöt fős veszett oda, és kilencvenegy sán meg vagy szenvedett komoly ársi sérülést.(10)

Az Eilat elsüllyesztése volt a hajó elleni rakéta első sikeres alkalmazása. Az esetet széleskörű vita fogadta a világhaditengerészeti berkeiben. Tább (kötőrajn szovjet szerzők is) rámutattak, hogy az első hajó elleni rakétatámadás 1943. szeptember 9-én volt, amikor német Dornier Do 217 bombázó elsüllyesztette az ój olasz csatahajót, a Rámát, egy irányított bombát, az FX 1400-t [kötőrajn ismertebb néven Fritz-X - I. A.] alkalmazva.(11) Az igaz, hogy a németek is alkalmazták hajó elleni rakétát, a H 293-t [helyesen Henschel Hs 293 - I. A.], de az hatástalan volt, elágtelen harcászati és technikai jellemzői miatt.(12)

Szamos szerző tett kárelvet arra, hogy megmagyarázza, miért veszett oda az Eilat. Szamos tényezőre mutatnak rá. Először is, az Eilat egy régi romboló volt (1944-ben épült), háján a modern légvédelmi fegyverzetnek. Az Izraeli Haditengerészlet hamarosan kivonta a szolgálatból megmaradt rombolót, az utolsó 1969-ben. (Az igaz, hogy 1968-ban Izrael kivonta a szolgálatból Haifa névű rombolót, de csak 1969 áprilisában tárt, hogy utolsó rombolója, a Jaffa, mint cáhajó, elsüllyedt két rakéta által, az izraeli Gabriel tesztelésén.) Továbbá, a támadás előesté Eilat harcászati és csaták között, a hajó Izraeli Haditengerészletnél való szolgálatba állásának tizenkét fordulója miatt. Ezenfelül, amíg a normál személyné 250 fős áll, a hajó összesen 19 teljes legénységet hordozott, amint utolsó rajon haladt (20%-kal kevesebbet a hagyományosnál). Negyedszer, az apró egyiptomi naszidok egy védett bázisban álltak egy valóban nagy célpont, mely névelte találati valószínűségét. Továbbá, az Eilat az évezetben körülírt sebességgel járt, amely lehetővé tette az elrakétakezelés személynéket, hogy megfelelően felkészüljen a támadásra, és a tüzérségi távolság feltételeit megfelelő károsításban hajtsa az végre. Végre, a támadás teljes meglepetést okozott az izraelieknek, mivel nem távtak a rakétát hordozó naszidok pontos azonosítását illetően. Egy gyanútlan Eilat számára szerzőnek bizonyult egy sikeres támadáshoz.

Mindezekhez hozzátehető az a tény, hogy az Eilat elő nagy hajó volt, ahhoz, hogy kívüllépő célpont legyen a szovjet Styx rakétának, melyet pontosan ilyen célpontokhoz terveztek. Továbbá, a hajó nem rendelkezett sem aktív sem passzív ellentéveséget biztosító berendezéssel ilyen rakéták ellen, amelyek sebezhetőek ezen eszközökkel szemben. Az Eilat kárelvet nélkül volt rajon, s ez a tényező lehetetlenné tette az ellenlévés jás begyakorlását, hogy átít állja az egyiptomi irányítás naszidoknak (mint az 1967. június 12-i esetben), lehetővé tette az egyiptomiaknak, hogy zavartalanul támadjanak. Másrészt az október 21-i lévés ój tá szémsége az volt, hogy taktikai meglepetést okozt el egy vadonatúj fegyver bevetésével, mely lehetővé tette a torpedónaszidnak látszó egy rakétanaszidoknak, hogy előg biztosnak érezzék magukat a tüzérséghoz.

A lévés egyike a hadviselés legvonzóbb eljársainak, kárelveten a két fő károsító a gyengébb részesében a konfliktusban. Mindemellett meg kell jegyezni, hogy az 1967-es támadás volt az egyetlen sikeres, hajó elleni rakétát hordozó hadihajó által vezetett lévés egy nagy hadihajó ellen az elmúlt harminc évben. Az 1980-as években hasonló, gyors, támadás naszidok hasonló eljársokat alkalmazva kudarcot vallottak, s mág súlyos károkat is szenvedtek. Ennek következtében nem az Izraeli Haditengerészlet volt az egyetlen, aki megtanulta azt a keserves lekt, amit az et-Tá-nai-bázisban tanított neki.

Az Eilat romboló pusztulása egy más szempontra is egyedüláll: az egyes rakétákat nagy időkészlettel, egymást követően indították - ez is bizonyította a hajó szerzőny légvédelmi képességeit. (Hasonló eset volt a J aknaszed, mely a latakiai ésszecsapás során süllyedt el 1973-ban, de az a száriai hajó rakétatálat és az azt követő ágyútól károsították süllyedt el.)

A sikeres támadás után, melyben az Eilat elsüllyedt, a hajó elleni rakéták végre megszerzték biztos helyüket (a kárelvetés tiszteletet) a haditengerészeti hadviselésben. Egyes szakértők nézetei ellenére, a haditengerészletek világs elkezdték árfelfegyverezni hajókat az ój rakétával. A légi fenyegetés egy új fajta szállítás meg, és a haditengerészeti hadviselés jellege radikálisan megváltozott mind a köré. Ez az eredmény annak az ésszecsapás 1967. október 21-én.

Â

Â

Jegyzetek

Â

- Kolcsanov, B.: The Main Weapon of the Mosquito Fleet: Missiles. In: Modeliszt-Konzstruktor, No. 1. 1989. pp. 31-32.
- Williams, L.: The Israeli Defense Forces: A People's Army. Tel Aviv, Ministry of Defense Printing House, 1989. p. 263.
- Ibid, p. 264.
- Ibid, p. 265. Lásd még Kojuharov, A.: The War of Attrition: Some Naval Aspects of the Arab-Israeli Armed Conflict, 1967-1970. In: Morszkoj szbornyik, No. 8. 1996. pp. 76-80.
- Williams, p. 265.
- Docenko, V.: Sunk: Combat Damage to Warships since 1945. St. Petersburg, Deva, 1992. p. 45.
- Szmirnov, G.: Powerful Weapons for Small Ships. In: Modeliszt-Konzstruktor, No. 7. 1988. pp. 31-32.
- Lásd Kojukarov, p. 77.
- Docenko, p. 45.
- Williams, p. 265.
- Roskill, S.: The War at Sea. Vol. 3. London, Collins, 1962. Reprint [mint Flot i vojna] Moszkva, Military Publishers, 1974. Vol. 3. pp. 170., 175. (reprint).
- Rogyionov, B. - Novickov N.: Cruise Missiles in Naval Warfare. Moszkva, Military Publishers, 1987. p. 12.; Roskill, Vol. 3. p. 170. (reprint).

Â

Az eredeti, angol nyelvű cikk a <http://www.nwc.navy.mil/press/Review/1997/autumn/s&d1-a97.htm> cÅ-men olvashatÅ³.